

Житомирський державний педагогічний університет
імені Івана Франка

Курсова робота

на тему:

Дослідження впливу включеності у творчу діяльність на
усвідомлення здібностей у молодшому шкільному віці

Студента III курсу

Соціально-психологічного факультету

кафедри «Соціальна психологія»

заочної форми навчання

гр. 36

Грибана Олександра Вікторовича

Викладач:

Портницька Наталія Федорівна

Житомир.- 2009

План

Вступ	3
Розділ І. Значення творчості в розвитку і становленні особистості	
1. Усвідомлення дітьми молодшого шкільного віку власних творчих навичок та здібностей	5
Розділ ІІ. Дослідження впливу включеності у творчу діяльність на усвідомлення здібностей у молодшому шкільному віці	
2.1. Особливості творчої діяльності у молодшому шкільному віці	13
2.2. Дослідження творчих здібностей молодших школярів	15
Розділ ІІІ. Рекомендації у вихованні здібностей молодших школярів	19
Висновок	22
Список використаних джерел.....	24
Додатки	

Вступ

Актуальність дослідження. У загальному учбово-виховному процесі пробудження творчої активності дитини – важливий компонент, завдяки якому активізується її навчальна діяльність, покращується самопочуття, з’являється впевненість у своїх силах.

Здібностям молодшого школяра приділялась значна увага, особливо наприкінці ХХ століття. Це час людиноцентристської педагогіки та глибокого інтересу до внутрішнього світу школяра.

Проблема творчого розвитку особистості набуває нині значної ваги. Суспільство усвідомлює, що формування творчого потенціалу молоді слід розвивати, оскільки це ядро державотворення. Особливо це стосується розвитку здібностей дітей та юнацтва.

Більшість фахівців дитячої психології, психології особистості, психології творчості вбачають прямий зв’язок між творчими здібностями та іншими діяльнісними сферами. Певною мірою творчість властива всім людям. Здатність до творчості допомагає людині успішно реалізовувати свої життєві плани, займатись продуктивною діяльністю. Самореалізація й самовдосконалення неможливі без самопізнання. Лише глибоко пізнавши себе людина може зрозуміти складний і суперечливий характер свого внутрішнього життя та конструктивно вирішувати нагальні проблеми. Розуміти себе, своє світосприйняття і свої вчинки людина вчиться, усвідомлюючи своє внутрішнє «Я». Самоусвідомлення власних здібностей – це шлях до їх реалізації.

Курсова робота «Дослідження впливу включеності у творчу діяльність на усвідомлення здібностей у молодшому шкільному віці» базується на вивченні теоретичних праць, що стосуються феномену творчості, здібностей та чинників, що впливають на їх розвиток. Питання здібностей, творчої обдарованості дитини знаходиться в центрі уваги психологів, педагогів, викладачів мистецьких дисциплін, керівників гуртків тощо.

Об'єкт дослідження – творчі здібності молодших школярів.

Предмет дослідження – вплив творчих здібностей дитини на успішність в навчанні.

Мета курсової роботи – виявити взаємозв'язки оптимізації навчання молодшого школяра з включеністю в творчу діяльність.

Завдання курсової роботи:

1. Проаналізувати особливості творчих здібностей молодших школярів в окремих видах діяльності.
2. Провести дослідження творчих здібностей молодших школярів.

Гіпотеза: активна включеність у творчу діяльність сприяє самоудосконаленню та саморозвитку особистості.

Розділ 1. Значення творчості в розвитку і становленні особистості

1. Усвідомлення дітьми молодшого шкільного віку власних творчих навичок

Творчий потенціал й актуальна креативність - головна рушійна сила, що сприяє становленню й самореалізації особистості, завдяки якій відбуваються позитивні зміни в суспільстві.

У сучасній психології доволі гостро піднімається питання про створення умов для розвитку творчих здібностей школярів. Багато праць торкаються цього аспекту (В.С.Мухіна, Н.С.Лейтес, В.В.Клименко, В.А.Роменець та ін.). Існують різні програми, що направлені на реалізацію творчих здібностей.

В психології відомі різні форми інтелектуальних тренінгів, спрямованих на розвиток дивергентного мислення та когнітивного стилю, що сприятиме розвитку особистостісних компонентів творчості.

Серед останніх виділяється програма О.Л.Яковлевої, котра базується на принципі умов оціночного прийняття. Згідно цієї програми робота здійснюється за спеціальними заняттями. Відповідний зміст відноситься автором до чотирьох основних областей (блоків) :

1. "Я - Я" (Я в спілкуванні із самим собою).
2. "Я - інший" (Я в спілкуванні з іншими).
3. "Я - суспільство" (як Я спілкуюсь з суспільними інститутами).
4. "Я - світ" (як Я досліджую світ).

Кожен з блоків містить ланцюг ситуацій, що розкривають його зміст. Основне завдання ведучого - перевести зміст ситуації в емоційний план (виявити емоційне відношення особистості до проблем, які з'являються перед нею), прийняти та підтримати емоційні реакції, що виникають [23, 26].

До програм розвитку креативності, що створені в рамках цілісно-особистісного підходу, відносять методику формування креативності в дошкільному віці, котра запропонована В.М.Дружиніним та Н.В.Хазратовою.

Формування креативності, на думку дослідників, повинно відбуватися безпосередньо під впливом мікросередовища, яке має відповідати наступним вимогам: нерегламентованість поведінки; предметно-інформаційне збагачення; наявність взірців креативної поведінки. На думку авторів, мікросередовище може здійснювати істотний формуючий вплив на наступні сторони креативності: мотиваційну, когнітивну, поведінкову.

Комплексне емпіричне (з опорою на експериментальний метод) дослідження креативності було здійснене Л.Б.Єрмолаєвою - Томіною з метою вивчення впливу на прояви творчої активності особистості соціальних, психологічних та нейрофізіологічних факторів [3, 18].

Здійснюючи огляд зарубіжних досліджень з проблеми розвитку творчих здібностей, Л.Б.Єрмолаєва-Томіна вказує на перцептивні властивості, які найбільш характерні для творчих осіб: висока чутливість до субсенсорних подразників, здатність сприймати неточності, відхилення, незвичність і унікальність властивостей об'єкта, здатність помічати зв'язок між ознаками, які формально його не мають, здатність сприймати комплексно, виділяти головне, суттєве, вміння бачити потенційне, те, що ще не проявилось. Серед особистісних властивостей творчих індивідів дослідниця виділяє прагнення до домінування, ризику, тяжіння до незалежності, порушення порядку.

В.О.Моляко вбачає динаміку творчого потенціалу суб'єкту в організації, управлінні змістовною діяльністю свідомості за допомогою багаторівневої та розгалуженої диспозиційної системи, яка проектується назовні через стратегії та пошуки діяльності мислення.

В.О.Моляко вводить поняття стратегіальної організації свідомості як концептуальне. Одним з актуальних питань психології творчості є проблема визначення шляхів активізації тих глибинних структур психічного світу людини, які відповідають за трансформацію стандартних, типових, всезагальних психічних структур у структури творчі, креативні, нестандартні, тобто такі, які відповідають за нестандартні, інноваційні «відповіді» психіки на «виклики» світу.

Здібності у молодшому шкільному віці проявляються у різних видах творчої діяльності. Школярі молодших класів із задоволенням ліплять, малюють, витинають, вишивають, захоплюються паперовою пластикою, співають і танцюють. У великих містах розвитку творчих здібностей дитини сприяє розгалужена дозвіллова система (Будинки Творчості, клуби дозвілля дітей та підлітків, хореографічні студії, художні гуртки тощо). В сільській місцевості роль культурно-дозвіллового центру належить школі, де заняття творчими видами діяльності здійснюється лише на обов'язкових уроках і в кращому випадку у гуртку, який веде вчитель-ентузіаст. Сільські школи дуже часто не мають спортивного залу, або він зовсім маленький, для занять гімнастикою та хореографією. Тому вчителів молодших класів доводиться виконувати складне завдання в пробудженні та розвитку творчого потенціалу дитини [3, 18].

Розвиток особистості в молодшому шкільному віці розглядається нерозривно із розвитком самооцінки творчих здібностей, тому що в окремих випадках показники самооцінки можуть бути індикаторами напрямків і кризових моментів у розвитку здібностей. Про самооцінку здібностей доволі часто йдеться тоді, коли розглядаються такі поняття як «самооцінка результативності» (А.О.Волочков, Б.О.Вяткін, Г.І.Ліпкіна), «самооцінка можливостей», «самооцінка знань» (В.Е.Чудновський). Самооцінка здібностей імпліцитно присутня в таких критеріях творчості в учінні як суб'єктивно нові знання, ціннісне ставлення до знань, рефлексивність та суб'єктність в учбовій діяльності, самостійність та оригінальність у вирішенні навчальних завдань (В.В.Давидов, В.О.Моляко, А.З.Рахімов, В.І.Слободчиков, Г.А.Цукерман).

Важливою умовою розвитку самооцінки творчих здібностей молодших школярів є діяльність з високим розвивально-творчим потенціалом, яка означена як учбово-творча діяльність. Особливістю учбово-творчої діяльності є пріоритет соціальної значимості результатів

В учбово-творчій діяльності визначальними є співробітництво між учнями, визнання та поцінування успіхів вчителями та ровесниками, ціннісний обмін, ціннісна підтримка, високий рівень соціальної рефлексії.

У здібностей є дві основні форми прояву. Це зовнішньо-результативна і внутрішня – суб'єктивна, яка прямо пов'язана із самооцінкою.

У репродуктивних видах діяльності у молодших школярів переважає атрибуція успішності відносно старанності. Це проявляється у таких формах самооцінки: самооцінка старанності, самооцінка вміння відтворювати зразок, некритично-наслідувальна самооцінка власних здібностей.

Атрибуція успішності у випадку страху перед школою зумовлюється таким ситуативним фактором як везіння. Це не стимулює розвиток здібностей, позбавляє самооцінку регулятивної функції і робить її компенсаторною. Компенсаторна самооцінка вибудовується на засадах нетривкої ситуативної підтримки, на тимчасовій симпатії чи антипатії, а не на основі успіхів у діяльності [7, 39].

Достатньо високий рівень усвідомлення здібностей та низька старанність також зумовлюють атрибуцію успішності відносно везіння, але таке поєднання не веде до дезадаптації, оскільки усвідомлення можливостей розвитку здібностей у кризових ситуаціях стає основою ефективної саморегуляції.

Високий рівень усвідомлення розвитку власних здібностей підкріплений високим рівнем старанності свідчить про атрибуцію успішності відносно здібностей, яка стимулює розвиток творчих здібностей, що відображається у таких формах самооцінки: ретроспективна, проєктивна, результативно-актуальна та результативно-проєктивна самооцінка здібностей.

Ретроспективна самооцінка формується на основі аналізу розвинутих раніше здібностей.

Результативно-актуальна самооцінка в своїй основі має усвідомлення розвитку здібностей з урахуванням досягнень у певному виді діяльності.

Однією з умов розвитку здібностей є їх постійне обґрунтоване оцінювання.

Діяльність стає значимою, якщо успіхи у ній поцінуються, і навпаки, значимість успіху визначається рівнем значимості діяльності. Відсутність поцінування навчальних досягнень учнів з боку вчителя зменшує значимість провідної діяльності, нівелює усвідомлення досягнутих у ній успіхів школярами та призводить до розчарувань та пасивності школярів.

Важливим компонентом у розвитку творчих здібностей є усвідомлення можливостей творчих здібностей. Дитина вчиться аналізувати свої вміння і дії з позиції рефлексування творчих здібностей. Це стає новим кроком до її дорослішання, можливості критично поглянути на власну роботу та роботу ровесників, виявити перспективні вміння.

Усвідомлення дітьми власних успішних умінь зумовлює усвідомлення та розуміння доцільності ряду учбових дій (читати, писати, рахувати тощо) на основі чого розвивається рефлексія учбових здібностей, що позитивно впливає на результати учбової діяльності [19, 8].

В усвідомленні можливостей розвитку власних здібностей провідну роль відіграє рефлексія здібностей та соціальних стосунків у розвитку самооцінки творчих здібностей учнів.

З малку батьки та вчителі прагнуть прищепити дитині трудові навички та інтерес до навчального процесу. Передусім зосереджуються на трудовій діяльності, яка є базовою у вихованні позитивних якостей характеру.

Школяр молодшого віку уже має необхідні навички:

- володіє загальними способами дій, які дають змогу розв'язувати практичні та пізнавальні завдання, виокремлювати нові зв'язки і відношення;
- самостійно знаходить способи вирішення практичних і пізнавальних завдань;
- володіє навичками контролю за способом виконання дій та їх оцінювання.

У старшому дошкільному віці діти виявляють здібності до розумових і вольових зусиль. У дітей формується здатність до розв'язування різноманітних пізнавальних завдань.

У цьому віці починає розвиватися творча діяльність, яка виражається у здатності перетворювати навколишню дійсність, створювати нове.

Творчі здібності у дітей виявляються в конструкційних іграх, технічній і художній творчості. У дитини з'являється внутрішнє, особисте життя, спочатку в пізнавальній сфері, а потім в емоційно-мотиваційній.

З розвитком когнітивних навичок, розширення знань про навколишній світ у молодших школярів з'являються навички до осмислення подій і явищ, самосприйняття та само оцінювання результатів своєї праці.

Структуру діяльності, як відомо, складають такі елементи: мотив (те, ради чого виконується дана діяльність); мета (уявлення про кінцевий результат діяльності); операції і способи, необхідні для досягнення мети та об'єкт (матеріал, з якого отримується результат) [19, 63].

В розвитку дитини цілеспрямованість діяльності формується поступово.. Уміння встановлювати стосунки між метою діяльності та мотивом у учнів встановлюється лише на кінець молодшого шкільного віку. З віком розвивається також уміння планувати свою діяльність і реалізовувати свої плани. Все це стосується і навчальної діяльності. Перш за все це проявляється в зміні особливостей мисленнєвої діяльності дитини. У молодшого школяра починають формуватись поняття. Один і той же об'єктивний зміст відображається дітьми по-різному, виділяються різні сторони і ознаки цього змісту, а це означає, що змінюється об'єктивний зміст свідомості дитини.

Рівень розвитку свідомості і мислення дитини визначає і складність тих понять, які використовує дитина, оскільки свідомість являє собою не механічне відображення зовнішніх властивостей предметів, а синтез різних ознак в єдине ціле. А тому, здатність дитини зв'язувати різні ознаки в єдиному, цілісному предметі і є показником розвитку свідомості.

Важливим критерієм розвитку свідомості дитини є усвідомлення самої себе, свого «Я», рівень розвитку рефлексії.

Отже, основними напрямками процесу психічного розвитку дитини є:

- розвиток знань і способів діяльності в процесі навчання;
- розвиток психологічних механізмів їх застосування;
- розвиток загальних властивостей особистості. Взаємозв'язок та взаємозумовленість цих ліній призводять до змін, які називають психічним розвитком [19, 63].

Кожна з цих ліній розвитку характеризується як загальними для всіх, так і специфічними для кожної особливостями. Основною загальною закономірністю і умовою є розвиток всіх психічних утворень на основі діяльності та активності самого суб'єкта.

Дитина із захопленням робить те, що їй подобається – малює, ліпить, конструює з різних матеріалів власні моделі, шиє одяг лялькам тощо. В цій діяльності проявляється уява та фантазія дитини і її працелюбність, адже улюбленим заняттям діти присвячують весь свій вільний час. Заняття улюбленим видом творчої діяльності надає дитині впевненості у собі, приносить моральне задоволення, яке подвоюється ще й тоді, коли позитивно оцінюється оточенням. Велике значення у становленні самооцінки молодшого школяра є підтримка і розуміння його духовних потреб.

Розширення сфери діяльності також істотно впливає на оцінювання своїх можливостей. Молодший школяр, накопичуючи практичний досвід виконання різних операцій, здобуваючи знання з різних галузей, починає усвідомлювати в собі ознаки дорослішання. Успішність в практичній та навчальній діяльності викликає самоповагу в дитини, спонукає до удосконалення

Успіх виховання значною мірою залежить від уявлення людини про свої здібності, ніж від самих цих здібностей.

За таких умов дитина усвідомлює, що вона може досягти певних успіхів в окремих видах творчої діяльності (ліплення, малювання спів)особистістю лише через свої добродійні вчинки. Моральна поведінка дитини будується з неодмінним урахуванням можливих її впливів на інших людей.

Така здібність у дитини може виникнути і розвинути, якщо дорослі «чують» її, постійно виявляють до неї та один до одного співчуття, співпереживання, прагнення допомогти [23, 18].

Головне завдання педагогів полягає в тому, щоб зуміти подивитись на світ очима дітей, спробувати зрозуміти «із середини» їхню поведінку, почуття, в кінцевому рахунку - допомогти їм досягти повноти самовдосконалення і самоактуалізації.

Дитина молодшого шкільного віку вже здатна оцінити себе адекватно, або ж дати собі занижену чи завищену самооцінку. В оцінюванні себе та ровесників молодший школяр узагальнює думку про нього оточуючих, аналізує її, порівнює з власною.

Розділ II. Дослідження впливу включеності у творчу діяльність на усвідомлення здібностей у молодшому шкільному віці.

2.1. Особливості творчої діяльності у молодшому шкільному віці.

Творча діяльність молодших школярів характеризується досить великим спектром виконавських робіт. Це і захоплення видами образотворчого мистецтва, і музикою, і танцями. Є багато чинників, які впливають на творчий розвиток дитини, однак найважливішими фахівці визнають середовище та характер навчальної діяльності.

За обсягом принципової новизни результату розрізняють чотири рівні творчості. Перший, найвищий рівень характеризує процес творчості, який веде до нового результату, нового для всього людства. Це твори геніальних письменників, художників, композиторів, винаходи та відкриття, які перетворюють життя людини й людства в найрізноманітніших напрямках (від пеніциліну до атомної бомби). Зрозуміло, що творчість такого рівня (абсолютна, об'єктивна новизна продукту творчості) властива досить вузькому колу творців-геніїв, є прерогативою еліти людства.

Другий рівень творчості стосується продукту, який є новим для досить великого кола людей, скажімо, для певної країни. Деякі винаходи з'являються одночасно або з певним інтервалом у різних країнах, однак відповідний рівень творчості, безумовно, досить високий.

Третій рівень окреслює новизну творчого продукту для значно меншого, обмеженого кола людей. Найочевиднішим прикладом творчості цього рівня є раціоналізаторська пропозиція, що реалізується, як правило, у межах якогось підрозділу підприємства, у найкращому випадку — галузі.

І, нарешті, четвертий рівень торкається творчості, новизна продукту якої є суб'єктивною, відносною, значущою тільки для самої людини-творця.

Цим рівням творчості передують дитяча творчість, яка спочатку є спонтанною, пізніше — усвідомленою.

Усвідомлення власної творчості надає їй емоційного забарвлення, визначає напрямок діяльності, а також розуміння явища творчості як значущої категорії.

Молодші школярі, що не включені в творчу діяльність, виконання завдань творчого характеру сприймають як звичайну механічну працю. Діти, які відзначаються творчими здібностями, подібні завдання виконують із задоволенням і творчою ініціативою.

2.2. Дослідження творчих здібностей молодших школярів

Дослідження творчих здібностей молодшого школяра на основі методики вивчення динаміки здібностей О.Л.Музики здійснювалось на базі школярів другого класу Мотовилівської ЗОШ I – III ступеня Любарського району Житомирської області.

Дослідження творчих здібностей акцентує увагу на рефлексивності мислення та оцінюванні власних умінь. Ці дослідження спираються на оцінювання дитиною своїх досягнень та оцінювання цих же досягнень дорослим.

Мета дослідження: виявити вплив творчих здібностей учня на успішність у навчанні.

В дослідженні брала участь група дітей 2 класу у кількості 20 чоловік. З них – 10 хлопчиків і 10 дівчаток

Школярі, які приймали участь в експерименті, звичайні діти. Частина з них відвідує хоровий гурток та гурток декоративно-ужиткового мистецтва.

Дослідження групи дітей проводилось в три етапи.

Першим (підготовчим) етапом дослідження групи дітей була індивідуальна бесіда. В ході бесіди були виявлені інтереси і захоплення дітей, а також їх вміння оцінювати свою діяльність та діяльність інших.

З кожною дитиною проводилась індивідуальна бесіда, задавались стандартні заготовлені запитання, які супроводжувались додатковими, що стосувались лише її.

Аналіз відповідей другокласників дає наступні висновки:

- у дітей вже започаткована здатність до критичного аналізу власної діяльності та діяльності інших;

- діти дають оцінку своїм вмінням, порівнюючи її з вміннями ровесників;

- оцінювання власної творчості дітьми, спирається на думку оточуючих.

Для проведення бесіди були підготовлені наступні питання:

1. Які уміння у тебе найкраще виходять?

2. Що найбільше тобі подобається робити?
3. Що ти вмієш робити найкраще?
4. Чи приносить тобі задоволення виконувана діяльність?

В процесі бесіди, діти виявили здатність до узагальнення своїх навичок. Школярі розділяють навчальну діяльність і працю як художню творчість, а саме: ліплення, вишивання, малювання, конструювання, хоровий спів. Хлопчики виявляють суттєвий інтерес до спорту.

Троє дівчаток даної групи відвідують гурток вишивання та гурток декоративно-ужиткового мистецтва при школі і вже мають певний досвід у мистецтві вишивання. Вони позитивно оцінюють свою схильність до заняття вишиванням. Самооцінка виражена словами «добре виходить», «гарно вишиваю». Дівчатка виразили бажання вишивати так же гарно, як бабуся, керівник гуртка, сестра, що давно працює з бісером.

Діти, що не відвідують гуртки виділяють із видів діяльності уроки фізичної культури, музики.

Восьмеро дітей визначили пріоритетним заняттям хоровий спів.

На другому етапі дослідження школярі дали відповіді на анкету, спеціально розробленого бланку. Кожна дитина перерахувала власні вміння та дала оцінку їх якісному показнику.

З 20 опитаних, 11 дітей оцінюють свої творчі здібності не лише позитивно, а й з проекцією удосконалення цих здібностей. Це вміння вишивати й малювати, співати(сольний та хоровий спів). У цих дітей розвинене креативне мислення, здатність до рефлексивності.

На третьому етапі дослідження аналізувались кількісні показники умінь другокласників.

Діти 2 класу мають повних 7 років. Серед них – 10 хлопчиків і 10 дівчаток. Дитячі відповіді на запитання дали змогу зіставити їх оцінювання власної творчості з оцінюванням оточуючих.

Анкетування проводилось зі слів учасників дослідження. Кожна відповідь досліджуваного записувалась у бланк. Бланки хлопчиків були позначені синім трикутником. Бланки дівчаток – червоним кружечком.

Діти охоче давали відповіді на всі запитання, оскільки вони були зрозумілими, а деяким хотілось звернути увагу експериментатора на їх успіхи в улюбленій діяльності.

Більшість дітей, які займаються в гуртках, відчувають себе впевнено, схильні до позитивної оцінки власних умінь. У цих дітей помітне прагнення до вдосконалення своєї діяльності. Про це свідчать їх відповіді. Вони хочуть «краще читати», «ще краще вишивати», «краще малювати» тощо. Такі завдання діти висувають для себе тому, що дана діяльність є їх улюбленим заняттям.

З розвитком у дітей практичних навичок, умінь, знань, здатності до аналізу, в тому числі і критичного діти проявляють здатність оцінювання себе за результатами цих умінь.

Вагомий вплив на само оцінювання мають такі чинники, як спроби критичного мислення, порівняння своєї роботи з роботою однолітків, позитивний відгук вчителя.

Гіпотеза курсової роботи знайшла підтвердження в теоретичному висвітленні питання та в дослідженні групи школярів.

Аналіз результатів дослідження

Гіпотеза підтверджується даними дослідження, коли діти впевнено себе почувають, схвально відзиваються про свою діяльність, творчість однолітків, а вчитель, дає високий оцінювальний бал провідним учбовим дисциплінам цих школярів.

Діти, які не відвідують гуртки, є байдужими до творчих дисциплін відверто визнають свою неуспішність в навчанні. Це підтверджено словами «важко читати», «важко розв'язувати задачі», «погано рахую», «важко займатись математикою». Це пасивна група дітей. Проте, серед них є діти з хорошими творчими задатками, які слід розвивати.

Результати проведеного дослідження вказують на взаємозв'язок художньої творчості та успішності в навчанні. Діти, що із захопленням працюють в гуртках, показують приклади активного творчого мислення, спроб нестандартно підходити до виконання типових завдань.

В бесіді виявилось, що в сім'ях, де заохочують художню творчість дитини, можна спостерігати атмосферу, що сприяє загальному розвитку дитини, розширенню її вмінь у різних напрямках діяльності. Показовими є приклади, коли вечорами вишивають три покоління: бабуся, мама та семирічна майстриня. Творча діяльність всіх згуртовує, налаштовує на удосконалення власної майстерності, сприяє атмосфері гармонії, сімейного затишку, доброти.

Восьмеро дітей відвідують хоровий гурток (четверо хлопчиків і четверо дівчат). Ці діти мають яскраво виражений колективістський характер. Хорові заняття здійснили вплив на відчуття партнерства. Колективна творчість відкриває дитині не лише характерні особливості цього виду діяльності, а й позитивно впливає на риси характеру.

Розділ III. Рекомендації у вихованні здібностей молодших школярів

Виховання здібностей - складний, багатокomпонентний процес. Якщо батьки і педагоги роблять все можливе для всебічного розвитку дитини, її здібності можуть виявитись досить рано. Чим раніше починається розвиток здібностей, тим більше шансів на їх оптимальне розкриття.

Розвиток емоційно-почуттєвої сфери особистості, її творчих здібностей відбувається шляхом залучення дитини до творчої діяльності.

Розвиток здібностей дитини тісно пов'язаний із загальним її розвитком.

Навчати творчості дитину так, як навчають стандартних дій та операцій, неможливо, але треба в кожній людині цілеспрямовано формувати і розвивати творчі здібності.

Природа здібностей вивчається вченими протягом тривалого часу і розглядається як складний механізм, що розвивається під впливом біологічного та соціального чинників. Загальною закономірністю розвитку здібностей є залежність від сенситивного періоду та відповідної діяльності.

Багато психолого-педагогічної літератури підкреслюють роль активної діяльності у розвитку здібностей. Результати ряду досліджень свідчать, що розвиток здібностей залежить не лише від відповідної діяльності, природних особливостей дитини, а й вміло створеної атмосфери навчальної творчості.

У дитячому віці людина більш здібна до творчості, ніж у зрілому. На дитину не впливають стереотипи. Вона вільна у своїх творчих виявах, творить тому, що їй подобається сам процес творчості. Ця діяльність приносить дітям радість відкриття. Іншими словами, для дітей, на відміну від дорослих, творчість є життям.

Розвиток обдарованих, здібних дітей потребує конкретної розробки практичних заходів. Педагог, психолог, батьки дитини мають визначити мету, створити план, програму і режим роботи здібної дитини, забезпечити циклічність, тривалість навчання згідно з віковими та індивідуальними особливостями обдарованої дитини.

Для успішного розвитку дитини слід накреслити такі заходи:

- розроблення і впровадження індивідуальної стратегії розвитку дитини;
- стимуляція активізації пізнавально-творчих здібностей особистості;
- сприяння психолого-педагогічній освіті батьків;
- сприяти участі здібних дітей в конкурсах, виступах.

Робота із здібними дітьми потребує створення певних умов, що включають:

- своєчасну діагностику;
- відповідне здібностям програмне забезпечення;
- розробку системи творчих завдань;
- визначення витрат часу на опанування певного рівня спеціальних навичок;
- спонукально-творчу діяльність учителя. Ці заходи можливі і в умовах сільської школи. Слід надавати важливого значення гуртковій роботі, звертати увагу на прояви здібностей дитини під час уроків праці, образотворчого мистецтва, музики. Свої перші кроки в мистецтві дитина робить саме на цих уроках. Заняття в творчих гуртках не лише розвивають дитину естетично, в їй допомагають їй краще засвоїти норми моральної поведінки в колективі, позитивно впливають на загальний розвиток.

Діти, що займаються в гуртках здатні до більшого виявлення активності. Атмосферу творчості вони здатні переносити на фізичну працю та навчальні завдання. Захоплення будь-яким видом творчості сприяє всебічному розвитку дитини, насамперед інтелектуальному. Тому важливо налаштовувати батьків не лише на контроль і підтримку дітей з програмного навчання, а залучати їх до творчої співпраці з дітьми. Ніщо так не згуртовує родину, як творча праця, що породжує спільність інтересів, духовну єдність.

Восьмеро дітей відвідують хорový гурток. Це сприяє не лише естетичному вихованню молодших школярів, а виховує колективізм, відчуття партнерства у творчому процесі.

Заняття в хоровому гуртку має свою характерну специфіку. Співаючи в хорі, школярі сприймають музику, активно її переживаючи, що активізує їхню емоційну сферу. Діти знайомляться з різними музичними формами, творами світового музичного мистецтва. Це поглиблює їх знання, розвиває естетичний смак.

Колективна форма роботи вчить уважно слухати партнерів, підкорятися єдиному задуму; спостерігати за диригентськими жестами, точно виконуючи усі художні завдання. Все це загалом сприяє творчій дисципліні, виховує швидкість реагування, увагу, що допомагає зрозуміти закони виконання музики.

Висновок

В курсовій роботі «Дослідження впливу включеності у творчу діяльність на усвідомлення здібностей у молодшому шкільному віці» була здійснена спроба проаналізувати відношення молодших школярів до власної творчої діяльності та вплив цієї діяльності на розвиток загальних умінь та навичок.

На прикладі звичайних дітей сільської школи вивчались здібності та спрямованість творчої діяльності молодших школярів.

Спектр творчої діяльності частини досліджуваних школярів досить широкий. Як свідчать анкети, дітям цікаво малювати, ліпити, вишивати, робити витинанки, а також їх цікавлять заняття, пов'язані з пластикою рухів та спів: вокальний та хоровий. Діти, які виявляють зацікавлення творчою діяльністю, успішно навчаються з базових дисциплін. Вони відзначаються старанністю, умінням ретельно виконувати завдання. Ці діти з легкістю виконують всі завдання з трудового навчання.

Діти, що мають схильність до творчої праці, зокрема навчання декоративно-ужитковому мистецтву, захоплення малюванням, ліпленням, співом – активні, творчі на предметних заняттях, мають навички оригінального незалежного мислення. Діти, у яких відсутній інтерес до занять в гуртках показують себе як пасивні або ж не здатні на самостійний шлях вирішення учбового завдання.

Творчість неможлива без включення у діяльність. Загальновідомим положенням у педагогічній психології є відповідність змістового та процесуального компонентів виховного процесу. Зазначене положення стосується і процесу розвитку творчих здібностей учнів. Творчі завдання найбільше сприяють творчому розвитку.

Оскільки здібності є складним психічним утворенням, то однією з основних вимог до процесу їх формування є системний підхід.

Потреба у створенні системи завдань викликана тим, що виконання певного творчого завдання має розвивати учнів у певному напрямі.

Наявність такої системи є вихідним моментом в організації процесу творчого розвитку учнів.

Для повноцінного розвитку творчих здібностей необхідне раціональне поєднання репродуктивних, частково-пошукових та творчих завдань. Репродуктивні завдання спрямовані на відтворення учнями знань та способів діяльності. Частково-пошукові завдання передбачають вияв учнями певної самостійності, ініціативи у пізнавальній діяльності.

Молодший шкільний вік відзначається пробудженням у дитини багатьох видів діяльності. Творча діяльність молодшого школяра в цей період характеризується глибоким інтересом до засвоєння різних умінь та розвитком задатків і здібностей.

Щоб ефективно розвивати творчі здібності, які є основою здійснення творчої діяльності, слід виявити задатки і створити атмосферу сприяння розквіту таланту.

Список використаних джерел

1. Басюк Н.А. Сходінки до відповідальності. – К. – 2006. – 186с.
2. Блонский П.П. Психология младшего школьника. – М. – 1997. – 574с.
3. Букатов В. Як виростити інтелектуала. – К. – 2000. – 149с.
4. Бутрім В. Грамоти навчатися – все одно, що гратися. – К. – 2004. – 110с.
5. Вікова та педагогічна психологія/ О.В.Скрипченко та ін. – К. – 2007. – 399с.
6. Власенко О.І. Психологічні спостереження– К. – 1974. – 206с.
7. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень / В.О.Моляко, О.Л.Музика. – Житомир. – 2007. – 319с.
8. Епишева О.Б., Ибрагимов С.А. Психологическое развитие младшего Школьника– М. – 1990. – 124с.
9. Истомина Н.Б. Познавательные процессы в начальных классах. – М. – 1985. – 64с.
10. Клименко В.В. Психологія творчості. – К. – 2006. – 479с.
11. Латынин Л.А. Образы народного искусства в эстетическом воспитании младших школьников – М. – 1983. – 214с.
12. Латынин Л.А. Творческая деятельность школьников – М. – 1995. – 256с.
13. Лозова В.І. Пізнавальна активність школярів. – Х. – 1990. – 87с.
14. Люблинская А. Учителю о психологии младшего школьника. – М. – 1997. – 222с.
15. Мейснер Т. Вундеркинды: реализованные и нереализованные способности. – М. – 1997. – 368с.
16. Мислення в діяльності молодших школярів/ Г.С.Костюк. – К. – 1981. – 155с.
17. Психическое развитие младших школьников/ Давыдова В.В. – М. – 1990. – 168с.

18. Психология одаренности детей и подростков / Н.С.Лейтес. – М.: Академия. – 1996. – 417с.
19. Розуміння, розум, творчість/ Натощак О. та ін. – К. – 2006. – 112с.
20. Савчин М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія. – К. – 2005. – 359с.
21. Талызина Н.Ф. Формирование познавательной деятельности младших школьников – М. – 1988. – 178с.
22. Учебная деятельность младшего школьника: Диагностика и коррекция/ Ю.Гильбух. – К. – 1993. – 92с
23. Як допомогти дитині стати творчою особистістю / Л.Шелестова. – К. – 2003. – 112с.